

Тема 9. Статистика чисельності та продуктивності персоналу

Методичні рекомендації по вивченню теми

> ***Статистика чисельності та продуктивності персоналу*** *є ключовим розділом соціально-економічної статистики, який вивчає кількісний склад, рух трудових ресурсів та ефективність їхнього використання на макро- та мікрорівнях. Результати цих розрахунків слугують основою для ухвалення управлінських рішень, планування витрат на оплату праці та оцінки конкурентоспроможності підприємства.*

Частина 1. Теоретичний конспект лекції

1. Показники чисельності та складу персоналу

Для обліку кадрів на підприємствах розраховують кілька категорій чисельності працівників залежно від їхнього статусу та фактичної присутності:

- **Спискова (облікова) чисельність на дату:** включає всіх працівників, які прийняті на постійну, сезонну або тимчасову роботу строком на один день і більше, з дня зарахування їх на роботу. Сюди входять як ті, хто з'явився на роботі, так і ті, хто відсутній з поважних причин (відпустка, лікарняний, відрядження).
- **Явочна чисельність:** кількість працівників спискового складу, які з’явилися на роботу (незалежно від того, приступили вони до виконання обов'язків чи ні, наприклад, через простій).
- **Фактична чисельність:** кількість працівників, які безпосередньо приступили до роботи у цей день.

Розрахунок середньооблікової чисельності

Оскільки чисельність щодня змінюється через прийом та звільнення, для економічного аналізу за місяць, квартал чи рік розраховують **середньооблікову чисельність штатних працівників**.

За місяць вона обчислюється як сума спискової чисельності за кожен календарний день місяця (включаючи вихідні та святкові дні, для яких береться показник попереднього робочого дня), поділена на повну кількість календарних днів у місяці.

2. Статистика руху персоналу

Рух робочої сили характеризується абсолютними показниками (кількість прийнятих та звільнених) та відносними коефіцієнтами, які розраховуються у відсотках до середньооблікової чисельності (Чсер):

Назва показника	Формула розрахунку	Економічний зміст
Коефіцієнт обороту по прийому (Кпр)	(Кількість прийнятих за період / Чсер) × 100%	Показує інтенсивність поповнення колективу новими кадрами.
Коефіцієнт обороту по вибуттю (Квиб)	(Кількість звільнених за період / Чсер) × 100%	Загальний рівень втрати трудових ресурсів підприємством.
Коефіцієнт плинності кадрів (Кпл)	((Звільнені за власним бажанням + за порушення) / Чсер) × 100%	Індикатор стабільності колективу та здорового клімату в організації.

3. Статистика продуктивності праці

Продуктивність праці — це показник ефективності та результативності праці, який відображає співвідношення між обсягом виробленої продукції (наданих послуг) та витратами робочого часу чи чисельністю персоналу.

Для оцінки рівня продуктивності використовують два взаємообернені показники: **виробіток** та **трудомісткість**.

А. Виробіток (W): Прямий показник продуктивності, який демонструє кількість продукції, створеної одним працівником (або за одиницю часу).

```
W = Q / T      або      W = Q / Ч_сер
```

- Q — обсяг виробленої продукції (у грошовому, натуральному або умовнонатуральному вимірі);
- T — витрати робочого часу (в людино-годинах або людино-днях);
- Ч_сер — середня чисельність персоналу.

Б. Трудомісткість (t): Зворотний показник, що відображає кількість робочого часу, витраченого на виробництво одиниці продукції.

```
t = T / Q      або      t = 1 / W
```

4. Методи вимірювання продуктивності праці

1. **Натуральний метод:** Обсяг рахується в штуках, тоннах, метрах. Застосовується на підприємствах із монопродуктовим виробництвом. Є найбільш точним, але не дозволяє сумувати різні товари.
2. **Вартісний метод:** Обсяг продукції оцінюється в грошовому еквіваленті (гривні тощо). Це універсальний метод для багатопрофільних підприємств, але він залежить від інфляційних процесів та зміни цін.
3. **Трудовий метод:** Обсяг виражається в нормативних витратах часу (нормогодинах). Використовується переважно на рівні окремих робочих місць, цехів або технологічних ліній.

Частина 2. Практичні завдання з розв'язанням

Завдання 1. Статистика чисельності та руху персоналу

Умова: На підприємстві на початок року списокова чисельність становила 210 осіб. Протягом року відбулися такі зміни: 1 березня прийнято — 15 осіб; 15 травня звільнено за власним бажанням — 8 осіб; 1 серпня звільнено за порушення трудової дисципліни — 2 особи; 1 листопада звільнено у зв'язку з виходом на пенсію — 5 осіб. Середньооблікова чисельність за рік (Ч_сер) дорівнює 212 особам.

Необхідно обчислити: Коефіцієнт обороту по прийому, коефіцієнт обороту по вибуттю, коефіцієнт плинності кадрів.

Розв’язання:

1. **Коефіцієнт обороту по прийому:** _____
2. **Коефіцієнт обороту по вибуттю:** _____
   _____
   _____
3. **Коефіцієнт плинності кадрів:** _____
   _____

Висновок:

_____
_____

Завдання 2. Розрахунок продуктивності праці

Умова: У цеху підприємства за звітний місяць було виготовлено 5 000 одиниць продукції. На виробництві задіяно 25 робітників. Кожен із них відпрацював за місяць у середньому по 160 годин.

Необхідно обчислити: Місячний виробіток на одного робітника, годинний виробіток одного робітника, годинну трудомісткість одиниці продукції.

Розв'язання:

1. **Місячний виробіток на одного робітника: _____**
   _____
2. **Годинний виробіток одного робітника: _____**
   _____
3. **Годинна трудомісткість одиниці продукції: _____**
   _____

   Висновок: _____
   _____
   _____
   _____